

סיכומי הדף היומי

מחודדים | ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה | בפ"ך (קידושין ל')

לעילוי נשמת אימי מורתי מרת שיינדל חיה חוה גאסט ע"ה בת הר"ר משה רוזנבאום זצ"ל נלב"ע יום רביעי כ"ט טבת תשע"ד ת.ג.צ.ב.ה.

מערכת: 073-249-0403 | sikumhadaf@bezeqint.net

לעילוי נשמת אבי מורי הר"ר צבי בן ר' אברהם גאסט ז"ל נלב"ע י"ט תשרי תשס"ד לפ"ק ת.ג.צ.ב.ה. לעילוי נשמת אחי הר"ר משה בן ר' צבי גאסט ז"ל נלב"ע ל"ג בעומר תשס"ז לפ"ק ת.ג.צ.ב.ה. לעילוי נשמת הרב אברהם בן חיים גאסט ז"ל נלב"ע ו' טבת תש"ב ת.ג.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת מרת פייע ציפורה גאסט ע"ה בת ר' מרדכי אשת ר' אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט שבט תשכ"א ת.ג.צ.ב.ה.

הלימוד בעלון זה לע"נ מייסד ומקים "סיכומי הדף היומי - מחודדים" הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל בהרה"ח ר' בנימין ביינוש זצ"ל נלב"ע בצפרא דשבתא לסדר "בקרובי אקדש" כ"ו ניסן תשע"ז ת.ג.צ.ב.ה.

שבת קודש פרשת כי-תבא - כ"א אלול תשע"ח

דף כ"ב ע"א

האומר הרי עלי עולה - אינו מביא עצים מתוך ביתו כדרך שמביא נסכים מתוך ביתו - שנאמר 'על העצים אשר על האש אשר על המזבח', מה מזבח משל ציבור אף עצים ואש משל ציבור.

לרבי אלעזר בר"ש מביא עצים ישנים - ולרבי אלעזר בן שמוע צריך להביא חדשים, שדורש מה מזבח שלא נשתמש בו הדיוט, אף עצים ואש שלא נשתמש בהן הדיוט. והמוריגים שהביא ארוגה לעצים לא השתמשו בהם להדיוט.

נתערב קומץ של מנחה בקומץ חבירתה או במנחת כהנים - כשירה. נתערב במנחת כהן משיח או במנחת נסכים - לת"ק כשרה, ולרבי יהודה פסולה, שזו בלילתה עבה וזו בלילתה רכה, והן בולעות זו מזו.

דף כ"ב ע"ב

דם שנתערב במים - אם יש בו מראית דם, כשר. נתערב ביינן, רואין אותו כאילו הוא מים.

נתערב בדם בהמה או בדם חיה - לת"ק רואין אותו כאילו הוא מים, ולרבי יהודה אין דם מבטל דם. ושניהם מקרא אחד דרשו: 'ולקח מדם הפר ומדם השעיר', ידוע שדמו של פר מרובה מדמו של שעיר, אלא מכאן דרשו חכמים שעולין אין מבטלין זה את זה, ורבי יהודה דורש שמין במינו לא בטל. ובגמרא הקשו מניין להם שדי בטעם אחד שלא יתבטל, שמא רק עולין ומין כמינו יחד לא בטל.

אם נתערב הקומץ במנחת כהן משיח ובמנחת נסכים - פסולה לרבי יהודה, שזו בלילתה עבה וזו רכה, ובולעות זו מזו. ואע"פ שמין במינו לא בטל, סובר רבי יהודה שכל שהוא מין במינו ודבר אחר, סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו.

יום ראשון פרשת נצבים - כ"ב אלול תשע"ח

דף כ"ג ע"א

קומץ של מנחת חוטא ששמו - לרבי יוחנן פסול, ולריש לקיש תחילת מצותו שישבשפנו לקומץ בשירי הלוג ומעלהו, וכל שכן שאם שמו כשר. ולא נאמר 'לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה' אלא שלא יקבע לה שמן כחברותיה.

חרב שנתערב בבלול - לת"ק יקריב, שעולין מבטלין זה את זה. ולרבי יהודה לא יקריב. רבי יוחנן פירשה על קומץ של מנחת חוטא שנתערב בקומץ של מנחת נדבה, ולחכמים יקריב ששניהם עולין, אבל אם נפל שמן על מנחת חוטא, גם לחכמים לא יקריב. וריש לקיש פירשה במנחת נסכים של פרים ואילים, שהיא יבישה כלפי מנחת נסכים של כבשים,

שלכבש נותן שלשה לוגין לעשרון, ולפרים ואילים נותן שני לוגין לעשרון.

המעלה אבר שאין בו כזית ועצם משלימו לכזית - לרבי יוחנן חייב, שחיבורי עולין כעולין. ולריש לקיש פטור, שחיבורי עולין לאו כעולין.

רבא נסתפק לענין קומץ שמיצה שמנו על גבי עצים - אם גם לרבי יוחנן אינו מצטרף, שלא אמר שמצטרף אלא בעצם שהוא ממין הבשר, או שמצטרף גם לריש לקיש, שלא אמר שאינו מצטרף אלא בעצם שאפשר להפרישו מן הבשר, ואם הופרש אין מצוה להחזירו, ולא בשמן שאי אפשר להפרישו.

שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו - אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה, כשירות. ואם לאו, פסולות. קומץ שנתערב במנחה שלא נקמצה - לא יקטיר. ואם הקטיר, זו שנקמצה עולה לבעלים, וזו שלא נקמצה אינה עולה. נתערב קומצה בשיריה או בשיריה של חבירתה - לא יקטיר, ואם הקטיר עולה לבעלים.

דף כ"ג ע"ב

לרב חסדא נבילה בטילה בשחוטה - שאם יש שתי חתיכות שחוטה ואחת נבילה ואין ידוע איזוהי, ונגע באחת מחתיכות, אינו טמא, לפי שאי אפשר לשחוטה שתעשה נבילה, וחשוב מין בשאינו מינו ובטל. אבל שחוטה אינה בטילה בנבילה, שאפשר לנבילה שתעשה שחוטה, שכשתסרח טומאתה פורחת ממנה. ולרבי חנינא כל שאפשר לו להיות כמוהו אינו בטל, וכל שאי אפשר לו להיות כמוהו בטל, ולפיכך נבילה אינה בטילה בשחוטה, ושחוטה בטילה בנבילה. ומחלוקתם לשיטת רבי יהודה אליבא דרבי חייא שמין במינו לא בטל רק באופן שזה יכול להיות כזה, ורב חסדא הולך אחר מבטל, ורבי חנינא אחר הבטל.

נאמרה הקטרה בקומץ ונאמרה בשירים - מה הקטרה האמורה בקומץ אין הקומץ מבטל חבירו, אף הקטרה האמורה בשירים אין שירים מבטלין את הקומץ. לפיכך: א. שתי מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו אם יכול לקמוץ מזו בפני עצמה ומזו בפני עצמה כשרות, ולאחר שקמץ אחת, אין השיריים מבטלין את המנחה שלא נקמצה. ב. נתערב הקומץ במנחה שלא נקמצה, לא יקטיר. ואם הקטיר, זו שנקמצה עלתה לבעלים. והמנחה שלא נקמצה אינה מבטלת את הקומץ. ג. נתערב קומצה בשירים של חברתה לא יקטיר, ואם הקטיר עלתה לבעלים, ואין השיריים מבטלים את הקומץ.

מצה שתיבלה בקצח בשומשמין ובכל מיני תבלין - כשרה, שמצה היא אלא שנקראת מצה מתובלת. וכגון שרובה מצה, ולפיכך לא בטלה בתבלין. ואם תבלין מרובה, להולך אחר הבטל אינה בטלה בתבלין, שהמצה תהא כתבלין לאחר שתתעפש. ולסובר שהולכים אחר מבטל, בטלה בתבלין, שהתבלין לא יתהפך להיות כמצה.

דף כ"ד ע"א

עשרון שחלקו והניחו בכלי, והחצאים אין נוגעים זה בזה, ונגע טבול יום באחד מהן - השני טמא, שהכלי מצרף את מה שבתוכו לקודש.

הושיט חצי עשרון אחד לבין שני חצאין אלו, ונגע בו טבול יום - אין השנים טמאים, שהצריך לכלי כלי מצרפו, ולא זה שאין צריך לכלי.

הושיט הטבול יום את אצבעו באויר שבין שני החצאין - לא נטמאו, שאין לך דבר שמטמא מאוירו אלא כלי חרס בלבד.

ונסתפקו בגמרא אם דין צירוף הוא מדאורייתא, ויכול לקמוץ מזה על זה - או שהוא מדרבנן, ואינו יכול לקמוץ מזה על זה.

שני מנחות שלא נקמצו ונתערבו זו בזו, אם יכול לקמוץ מכל אחת בפני עצמה כשירות. ואם צירוף כלי לא מועיל לקמיצה, צריך להעמידה בגושין המחולקין העשויין כמסרק, שגופי המנחה מחולקין מראש האחד מזו כדי קומץ ומזו כדי קומץ, ובראש האחד הן נוגעין זה בזה.

'והרים ממנו' מן המחובר, שלא יביא עשרון בשני כלים ויקמוץ. אבל בכלי אחד דומיא דשני כלים, קומץ. ואם צירוף כלי לא מועיל לקמיצה, צריך להעמידה כשחקק מדה קטנה בתוך מידה גדולה, ונותן בפנימי חצי עשרון וחציו בחיצון, שאע"פ ששני החצאין מעורבין מלמעלה בגודש הכלי, אין מצטרפין. ובכלי אחד באופן זה, כגון שנתנם בעריבה של תרנגולים, מצטרפים אע"פ שמחיצה מפסקת, כיון שנוגעים זה בזה.

שני חצאי עשרון בכלי ואין נוגעין זה בזה, וחצי עשרון מחוץ לכלי, וחיבור מים כגון נצוק או צנור מחבר את של חוץ לכלי למה שבתוך הכלי - ונגע טומאה בזה שבכלי שאינו נוגע במים, ונטמא חבירו משום צירוף כלי, נסתפק רבי ירמיה אם יטמא את זה שבחוץ בחיבור מים או לא. ולצד שהוא מטמא, נסתפק אם נגע טבול יום בחיצון, האם יטמא גם השני שבתוך הכלי שאינו נוגע במים ע"י צירוף כלי, או שאין צירוף כלי מועיל אלא לענין טומאה שאירעה בתוך הכלי. ולא נפשט.

דף כ"ד ע"ב

עשרון שחלקו ונטמא אחד מהן, ולאחר מכן הניח שניהם בכלי, וחזר טבול יום ונגע באותו טמא - נסתפק רבא אם מקבל טומאה אחרת כדי לפסול חבירו, או שמא כבר 'שבע לו טומאה'.

סדין ששכב עליו זב ונטמא טומאת מדרס, ועשאו וילון - טהור מן המדרס, אבל טמא מגע מדרס. ולרבי יוסי אינו טמא מגע מדרס, שבאיזה מדרס נגע. אבל אם נגע בו זב קודם שעשאו וילון, והיו עליו שתי טומאות, מדרס ומגע, נטהר מן המדרס מלטמא אדם או כלים, ונשארה עליו תורת מגע לאוכלין ומשקין. ולצד שאומרים 'שבע לו טומאה', אינו מטמא טומאת מגע אלא אם נגע בו הזב קודם ששכב עליו, וחלה טומאת מדרס על טומאת מגע לפי שהיא טומאה חמורה על טומאה קלה.

ומודה רבי יוסי בשני סדינין המקופלין ומונחין זה על זה, וישב זב עליהן - שהעליון טמא מדרס, והתחתון טמא מדרס ומגע מדרס. ואין אומרים 'שבע לו טומאה', כיון ששני הטומאות באו עליו בבת אחת.

עשרון שחלקו לשנים, ואבד אחד מהן, והפריש אחר תחתיו, ונמצא הראשון, והרי שלשתן מונחין בביסא - לרבא נטמא אבוד, אבוד וראשון מצטרפין, ומופרש אין מצטרף. נטמא מופרש, מופרש וראשון מצטרפין, אבוד אין מצטרף. נטמא ראשון, שניהם מצטרפין. ולאביי כל אחד מהן שנטמא, שניהם מצטרפין, שכולן בני בית אחד הן, שמכח מנחה אחת באו.

וכן לענין קמיצה - שלשיטת רבא: אם קמץ מן האבוד, שיריו

וראשון נאכלין, מופרש אינו נאכל. קמץ מן המופרש, שיריו וראשון נאכלין, אבוד אינו נאכל. קמץ מן ראשון, שניהם אינו נאכלין, ששניהם נזקקין לקומצו של ראשון, וקומץ אינו מתיר אלא עשרון, חצי שהופרש ממנו, ואחד מן החצאין הללו, וכיון שאין יודעים איזהו, שניהם אינם נאכלים. ולשיטת אביי: אפילו קמץ מאחד מהן, שניהן אינו נאכלין, שכולן בני בית אחד הן. אבל שיריים של החצי שקמצו ממנו נאכלין, ואין אומרים שחסר מן הקומץ שלישי, ששית לכל אחת מן החצאין האחרים, וכן הקומץ עצמו קרב ואין אומרים ששלישי ממנו חולין, שדעת הכהן לקמוץ על עשרון.

יום שלישי פרשת נצבים - כ"ד אלול תשע"ח

דף כ"ה ע"א

נטמא הקומץ והקריבו - הציץ מרצה. יצא והקריבו - אין הציץ מרצה. שהציץ מרצה על הטמא, ולא על היוצא.

'ונשא אהרן את עון הקדשים' - אין לפרש עון פיגול שנאמר 'לא יחשב', ולא עון נותר שנאמר 'לא ירצה', אלא עון טומאה שהותרה מכללה בצבור. ואין לפרש עון יוצא שהותר מכללו בבמה, שנאמר 'לרצון להם לפני ה'", עון שלפני ה' ולא של יוצא. ואין לפרש עון שמאל שהותר מכללו ביום כיפורים, שנאמר 'עון', עון שהיה בו ודחיתו, ולא שמאל ביום הכיפורים שהכשירו בכך. ולרב אשי שנאמר 'עון הקדשים', ולא עון המקדישים. ואין לפרש עון בעל מום שהותר מכללו בעופות, שנאמר 'בעל מום' 'לא ירצה כי לא לרצון יהיה לכם'.

דף כ"ה ע"ב

דם שנטמא וזרקו - בברייתא אחת אמרו: ביחיד, בשוגג הורצה במזיד לא הורצה. בציבור, בין בשוגג בין במזיד הורצה. ובעובד כוכבים בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון לא הורצה. ובברייתא אחרת אמרו: שהציץ מרצה על הדם ועל הבשר ועל החלב שנטמא בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין ברצון בין ביחיד בין בציבור. ונחלקו אמוראים ליישב הסתירה:

א. לרב יוסף - לרבי יוסי שלא קנס את המזיד (בתורם מן הטמא), הורצה גם במזיד, ולחכמים הורצה רק בשוגג. ונדחו דבריו כי לדעת רבי יוסי אין ציץ מרצה על האכילות, ובברייתא שאמרו שמרצה גם במזיד, מבואר שמרצה גם על טומאת בשר.

ב. לרב חסדא - לרבי אליעזר הורצה גם במזיד, שסובר כרבי יוסי שלא קנסו את המזיד, וסובר שציץ מרצה על האכילות. ולחכמים הורצה רק בשוגג.

ג. לרבינא - טומאתו בין בשוגג בין במזיד הורצה, זריקתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה.

ד. לרב שילא - זריקתו בין בשוגג בין במזיד הורצה, טומאתו בשוגג הורצה במזיד לא הורצה.

אין תורמין מן הטמא על הטהור. ואם תרם: בשוגג - תרומתו תרומה. במזיד - לת"ק אין תרומתו תרומה, ולרבי יוסי תרומתו תרומה.

לרבי אליעזר הציץ מרצה על אכילות, ולרבי יוסי אינו מרצה. בשר שנטמא לפני זריקת דמים אין חייבין עליו משום טומאה - שנאמר 'כל טהור יאכל בשר והנפש אשר תאכל בשר מזבח השלמים אשר לה' וטומאתו עליו ונכרתה, הניתר לטהורים חייבין עליו משום טומאה ולא זה שאינו ניתר לטהורים. הלא והיוצא - אע"פ שאין נאכלים לטהורים, חייבים עליהם משום טומאה, שנאמר 'אשר לה' ריבה, אבל פיגולין לא, שנאמר 'מזבח השלמים' מיעט, ואני מרבה אלו שהיתה להן שעת הכושר וממעט אלו שלא היתה שלהם. בשר שנטמא לפני זריקת דמים ואכלו לאחר זריקת דמים - חייבין עליו משום טומאה, מפני שהציץ מרצה על הזריקה, ונחשב 'ניתר לטהורים' אע"פ שאינו נאכל. אבל יוצא לא, לפי שאין זריקה

דברים שדרכן ליקרב בלילה - כגון אברים ופדרים, מעלן ומקטירן מבוא השמש, ומתעכלין והולכין כל הלילה. דברים שדרכן ליקרב ביום, כגון הקומץ והלבונה והקטרת ומנחת כהנים ומנחת כהן משוח ומנחת נסכים, מעלן ומקטירן עם בא השמש, ומתעכלין והולכין כל הלילה, שנאמר 'זאת תורת העולה' ריבה. ואע"פ שאי אפשר שתצית האור ברובו כשמעלן עם בוא השמש, לא אמרו כן אלא להתיר, אבל המזבח קולטו מיד.

וי"מ דברי הברייתא שמקריב מבוא השמש גם אלו שדרכן ליקרב ביום - והכוונה לענין פוקעין מעל המזבח שמעלין אותן כל הלילה. ולדבריהם צריך למחוק קטורת, כי קטורה שפקעה מעל המזבח, אפילו קרטין שבה אין מחזירין אותן, שנאמר 'אשר תאכל האש את העולה על המזבח', עיכולי עולה אתה מחזיר ולא עיכולי קטרת.

רבי אלעזר נסתפק לענין קומץ שסידרו וסידר עליו את המערכה - אם דרך הקטרה בכך או לא. ולא נפשט. וכן נסתפק חזקיה לענין אברים שסידרו וסידר עליהן את המערכה - אם 'על העצים' דוקא אמרה תורה, או מאחר שנאמר במקום אחר 'על המזבח' יכול לעשות כפי שירצה. ולא נפשט.

אברים שסידרו בצדי המערכה - לדברי האומר 'על' ממש פסולים. לדברי האומר 'על' בסמוך, נסתפק רבי יצחק נפחא אם על הוא בסמוך, או שמא 'על העצים' דומה ל'על המזבח' שהוא על ממש. ולא נפשט.

יום חמישי פרשת נצבים - כ"ז אלול תשע"ח

דף כ"ז ע"א

הקומץ מיעוטו מעכב את רובו - שאם חיסר כל שהוא פסול, שנאמר שני פעמים 'מלא קומצו'. עשרון מיעוטו מעכב את רובו - שנאמר 'מסלתה', שאם חסרה כל שהוא פסולה. היין מיעוטו מעכב את רובו - שנאמר 'ככה'. השמן מיעוטו מעכב את רובו - של מנחת נסכים שנאמר 'ככה'. ושל מנחת נדבה שנאמר 'ומשמנה', שאם חסר כל שהוא פסולה.

ואלו שמעכבין זה את זה: הסולת והשמן - שנאמר 'מסלתה ומשמנה' מגרשה ומשמנה. הקומץ והלבונה - שנאמר 'על כל לבונתה' 'זאת כל הלבונה אשר על המנחה'. שני שעירי יום הכיפורים - שנאמר 'חוקה'. שני כבשי עזרת, שתי חלות - שנאמר בהם הויה. שני סדרים של לחם הפנים, שני בזיכין, הסדרין והבזיכין - שנאמר בהם חוקה. שני מינים שבגזיר - שנאמר 'כן יעשה'. שלשה שבפרה, עץ ארז ואזוב ושני תולעת - שנאמר חוקה. ארבעה שבתודה - שהוקש לגזיר, שנאמר 'על זבח תודת שלמיו', 'שלמיו' לרבות שלמי גזיר. ארבעה שבמצורע - שנאמר 'זאת תהיה תורת המצורע'. ארבע שבלולב - שנאמר ולקחתם לקיחה תמה. שבעה הזאות שבפרה - שנאמר חוקה. שבעה הזיות שעל בין הבדים שעל הפרכת שעל מזבח הזהב - של יום הכיפורים שנאמר חוקה, של פר כהן משוח, ושל פר העלם דבר של ציבור, ושל שעירי עבודת כוכבים, שנאמר 'ועשה לפר כאשר עשה לפר', מה ת"ל, לכפול בהזאות, שאם חיסר אחת מן המתנות לא עשה כלום.

לרבי יהודה לולב אגוד כשר שאינו אגוד פסול - שדורש 'קיחה קיחה' מאגודת אזוב, מה להלן באגודה אף כאן באגודה. ולחכמים בין אגוד ובין שאינו אגוד כשר, שלא דרשו גזירה שוה זו. ואע"פ כן לכתחילה מצוה לאוגדו משום 'זה קלי ואנוהו'.

ארבע מינים שבלולב - שנים מהם עושים פירות (לולב ואתרוג), ושנים מהם אין עושין (הדס וערבה), העושין פירות יהיו זקוקין לשאין עושין, ושאינן עושין פירות זקוקין לעושין, ואין אדם יוצא ידי חובתו בהן (לרבי יהודה) עד שיהו כולן באגודה אחת. וכן ישראל בהרצאה, כשהם מתעניין אין

יום רביעי פרשת נצבים - כ"ה אלול תשע"ח

דף כ"ז ע"א

נטמאו או נשרפו או אבדו שיריה - לרבי אליעזר כשירה. ולרבי יהושע אם נטמאו או נשרפו או אבדו כל שיריה פסולה, ואם נשתייר מהם כזית כשירה.

וכן כל הזבחים שבתורה שנשתייר מהם כזית בשר או כזית חלב - זורק את הדם לרבי יהושע. נשתייר כחצי זית בשר וכחצי זית חלב, אינו זורק את הדם. ובעולה זורק את הדם, שכולה כליל והבשר והחלב מצטרפין. ואם לא נשתייר מן הזבח, ומנחת נסכים כולה קיימת, לא יזרוק, ואין אומרים הואיל ובאה מחמת הזבח הרי היא כגוף הזבח.

ומנין שאם נשתייר החלב זורק אע"פ שלא נשתייר מן הבשר - שנאמר 'והקטיר החלב לריח ניחוח לה', חלב ואף על פי שאין בשר. וכן אם נשתיירו יותרת ושתי כליות, שנאמר 'לריח ניחוח', כל שאתה מעלה לריח ניחוח. אבל אם נשתייר מן המנחה לא יזרוק, שנאמר 'חלב'.

לא קידש את הקומץ בכלי שרת - לת"ק פסול. ורבי שמעון מכשיר. ונחלקו אמוראים בשיטתו: א. לרבי יהודה בריה דרבי חייא דורש ר"ש ממה שנאמר 'קדש קדשים היא כחטאת וכאשם', שאם בא לעובדה ביד עובדה בימין כחטאת, בא לעובדה בכלי עובדה בשמאל כאשם. ב. לרבי ינאי מכיון שקמצו מכלי שרת, אין צריך להקטירו בכלי שרת, אלא מעלהו ומקטירו אפילו בהמיינו או במקידה של חרש. ג. לרב נחמן בר יצחק מודה רבי שמעון שהקומץ טעון קידוש בכלי שרת, אלא שאם נטלו לאחר מכן מתוך כלי שרת והעלהו בידו והקטירו, כשר. ונדחו דבריו.

הקטר חלבים ואברים ועצים שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין ובין בשמאל - כשרים. הקומץ והקטורת והלבונה שהעלן בין ביד בין בכלי בין בימין בין בשמאל, כשרים. (לרבי שמעון שהקומץ אינו צריך כלי). ולרבי יהודה בריה דרבי חייא צריך לשנותה לצדדין, שביד צריך להעלותה בימין, ובכלי בין בימין בין בשמאל.

קמצו שלא מכלי שרת, וקידשו שלא בכלי שרת, והעלו והקטירו שלא בכלי שרת, פסול. רבי אלעזר ורבי שמעון מכשירים במתן כלי, ואפילו בלא כלי שרת. ולרב נחמן בר יצחק שמודה רבי שמעון שהקומץ צריך קידוש בכלי שרת, צריך לומר שמכשירין 'מתתן כלי ואילך', שלאחר שנתנו בכלי שרת, שוב אין צריך הולכה והקטרה בכלי שרת.

דף כ"ז ע"ב

קמץ בימינו ונתן בשמאלו - לר"א ור"ש יחזיר לימינו. חישוב כשהקומץ בשמאלו בין חוץ למקומו בין חוץ לזמנו, פסול ואין בו כרת, שאין מחשבה פוסלת אלא במי שראוי לעבודה, ושמאל בלא כלי לר"ש פסולה. חישוב כשהוא בימינו חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת. ולחכמים כיון שנתנו לשמאל פסלתו מתנתו, לפי שצריך קידוש בכלי, וכיון שנתנו לשמאל נעשה כדם שנשפך מצואר בהמה על הרצפה ואספו שפסול. ומכאן למדנו שלרבי שמעון אין צריך קידוש כלי (ונדחו דברי רב נחמן בר יצחק).

הקטיר קומצה פעמים - כשרה. לרבי יהושע בן לוי דוקא פעמים, כגון שהקטיר חציו בראשונה וחציו בשניה, ולא פעמי פעמים. שאין קומץ פחות משני זיתים, ואין הקטרה פחות מכזית. ולרבי יוחנן אפילו פעמי פעמים, שיש קומץ פחות משני זיתים, ויש הקטרה פחותה מכזית.

קומץ מתיר שירים באכילה - לרבי חנינא משמשלה בו האור. ולרבי יוחנן משתצית בו האור ברובו, שנאמר 'והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן', אין כבשן מעלה קיטור

נענין עד שיהו כולן באגודה אחת צדיקים ורשעים, שנאמר 'הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה'.

דף כ"ז ע"ב

שבע הזאות שבפרה שעשאן שלא לשמן - פסולות. עשאן שלא מכוונות כנגד פתחו של היכל - בברייתא אחת אמרו פסולות ובברייתא אחרת אמרו כשירות. ונחלקו אמוראים ליישב הסתירה: א. לרב חסדא - לרבי יהודה, והזה 'אל' נכח הוא דוקא, ושלא מכוונות פסולות, ולחכמים 'אל' לאו דוקא וכשירות. ב. לרבא שני הברייתות כדברי חכמים, ואם עמד כהן בפניו למערב ואחוריו למזרח והזה, אפילו אינם מכוונות כנגד הפתח כשרות. אבל אם עמד צפון ודרום שלא כמצותו והזה, פסולות.

גם במקדש שני שלא היו ארון וכפורת היה מזה - אפילו לרבי יהודה ש'אל' דווקא, שנאמר 'וכפר את מקדש הקודש', מקום המקודש לקודש.

מחוסרי כפרה שנכנסו לעזרה - בשוגג, חייב חטאת. במזיד, ענוש כרת. ואין צריך לומר טבול יום ושאר כל הטמאים, שחייבים.

טהורים שנכנסו לפניו ממחיצתו: להיכל כולו - לוקים ארבעים. אל פני הכפורת - במיתה. מבית לפרוכת - לת"ק במיתה ולרבי יהודה לוקים ארבעים.

ונחלקו בפסוק 'ויאמר ה' אל משה דבר אל אהרן אחיך ואל יבוא בכל עת אל הקודש מבית לפרוכת אל פני הכפורת אשר על הארון ולא ימות'.

חכמים דרשו: אל הקודש בלא יבא, מבית לפרוכת ואל פני הכפרת בלא ימות. כי אם מבית לפרוכת הוא בלא יבוא, לא היה צריך לאמרו, שניתן ללמדו בק"ו מהיכל. ואין לפרש ש'קודש' הוא מבית לפרוכת ובהיכל אין אפילו לאו, כי כל ההיכל קרוי קודש.

ורבי יהודה דורש: אל הקודש ומבית לפרוכת בלא יבא, ואל פני הכפרת בלא ימות. כי אם מבית לפרוכת הוא במיתה, לא היה צריך לומר אל פני הכפורת, שנלמד בק"ו מבית לפרוכת. וחכמים דורשים מ'אל פני הכפורת' למעט דרך משופש שהיא פטור, כגון שחתר החומה של לפני ולפנים ועשה פתח בדרום או בצפון ונכנס, ולא נכנס בפתח שבמזרח שיהא פניו למערב, או שנכנס בפתח וצידד באלכסון והלך לצדדין, שנאמר 'אל פני הכפרת קדמה', זה בנה אב כל מקום שנאמר פני אינו אלא פני קדים. ורבי יהודה דורש מ'אל' שהוא מיותר. ולחכמים 'אל' לאו דוקא.

הזאות שבפנים ושבמצורע: עשאן שלא מכוונות - כשרות. שלא לשמן - כשירות להכשיר שיירי הלוג באכילה, אבל פסולות לעלות לשם חובה ולהתיר את המצורע בקהל.

יום שישי פרשת נצבים - כ"ז אלול תשע"ח

דף כ"ח ע"א

שבעה קני מנורה מעכבין זה את זה - לפי שנאמר בהם הויה. שבעה נרותיה, מעכבין זה את זה. שתי פרשיות שבמזוזה, ארבע פרשיות שבתפילין - מעכבות זו את זו, ואפילו אות אחת מעכבת. ארבע ציציות מעכבות זו את זו - שארבעתן מצוה אחת, ולרבי ישמעאל ארבעתן ארבע מצות.

מנורה היתה באה מן העשת (חתיכה אחת) ומן הזהב. עשאה מן הגרוטאות (זהב שבור) פסולה, שנאמר מקשה והויה. עשאה משאר מיני מתכות כשרה, שנאמר 'תיעשה' לרבות שאר מיני מתכות. ואין לומר להיפך, לפי שנאמר 'מקשה מקשה' ו'זהב זהב', ואם נפרש שאר מתכות פסולה וגרוטאות כשירה לא יהיה מה לדרוש מהם, אבל מאחר שאמרנו שאר מתכות כשירה וגרוטאות פסולה הם באים לדרשה (כפי שיתבאר).

'ככר זהב טהור יעשה אותה את כל הכלים האלה' - באה זהב,

באה ככר, אינה באה זהב (אלא ממתכות אחרות) לא באה ככר. 'גביעיה כפתוריה ופרחיה' - באה זהב באה גביעים כפתורים ופרחים, אינה באה זהב לא באה גביעים כפתורים ופרחים. אבל אין לפרש 'באה זהב באה קנים אינה באה זהב לא', כי בלא קנים נקרא פמוט ולא מנורה. 'זוה מעשה המנורה מקשה זהב' - באה זהב באה מקשה, אינה באה זהב אינה באה מקשה. ו'מקשה' האמור בסיפא בא למעט חצוצרות.

חצוצרות באות מן העשת מן הכסף. עשאן מגרוטאות - כשרים, שנאמר במנורה 'מקשה היא' ולא חצוצרות. עשאן משאר מיני מתכות, פסולות.

דף כ"ח ע"ב

כל הכלים שעשה משה כשרים לו וכשרים לדורות, חצוצרות כשרות לו ופסולות לדורות - שנאמר 'לך' שני פעמים, 'עשה לך והיו לך', לומר לך ולא לדורות. אבל בארון נאמר פעם אחת 'עשה לך ארון עץ'. ומדרשו, י"א עשה משלך, וי"א כביכול בשלך אני רוצה יותר משלהם.

בברייתא אחת אמרו שמנורה שעשאה של בדיל ושל אבר ושל גיסטרון, רבי פוסל ור' יוסי ברבי יהודה מכשיר. עשאה של עץ ושל עצם ושל זכוכית דברי הכל פסולה. ששניהם דרשו כלל ופרט וכלל, רבי פירש מה הפרט מפורש דבר חשוב, כך כל דבר חשוב, אבל בדיל ואבר אינו דבר חשוב. ורבי יוסי ברבי יהודה דורש מה הפרט של מתכת אף כל של מתכת.

בברייתא אחרת אמרו שנחלקו לענין עץ, לרבי כל כלי שרת שעשאן של עץ פסול, ורבי יוסי ברבי יהודה מכשיר. שרבי דורש כלל ופרט וכלל, 'ועשית מנורת' כלל, 'זהב טהור' פרט, 'מקשה תיעשה המנורה', חזר וכלל, מה הפרט מפורש של מתכת אף כל של מתכת. ורבי יוסי ברבי יהודה דורש ריבוי מיעוט וריבוי, ריבה הכל, ומיעוט רק של חרס. ולפי שמבואר כן בכמה ברייתות, הורה רב יוסף לרב פפא בריה דרב חנין שימחוק את הברייתא הראשונה.

לא יעשה אדם בית תבנית היכל, אכסדרה כנגד אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה, אבל עושה מנורה של חמשה ושל ששה ושל שמונה. ושל שבעה לא יעשה אפילו משאר מיני מתכות, ולר' יוסי בר רבי יהודה לא יעשה אף של עץ כדרך שעשו מלכי בית חשמונאי. ולחכמים שפודים של ברזל היו וחיפום בבדיל, העשירו עשאוים של כסף, חזרו והעשירו עשאוים של זהב.

גובהה של מנורה י"ח טפחים - הרגלים והפרח שלש טפחים, וטפחיים חלק, וטפח שבו גביע וכפתור ופרח, וטפחיים חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו אילך ואילך ונמשכין ועולין כנגד גובהה של מנורה. וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו, וטפח חלק, וטפח כפתור ושני קנים יוצאין ממנו, וטפחיים חלק, נשתיירו שם ג' טפחים שבהן ג' גביעים וכפתור ופרח. הגביעים כמין כוסות אלכסנדריים, כפתורים כמין תפוחי הכרתיים, פרחים כמין פרחי העמודין. נמצאו גביעים כ"ב, שלשה בכל קנה מששה קנים, וארבעה באמצעית. כפתורים אחד עשר, שנים במנורה עצמה, וששה שבכל קנה, ושלשה שמהם יוצאים שני קנים. פרחים תשעה, שנים באמצעית, ואחת בכל קנה מששה קנים, ועוד אחת היתה שם, שנאמר 'עד ירכה עד פרחיה'. גביעים מעכבין זה את זה, כפתורים מעכבין זה את זה, פרחים מעכבין זה את זה, גביעים כפתורים ופרחים מעכבין זה את זה.

שבת קודש פרשת נצבים - כ"ח אלול תשע"ח

דף כ"ט ע"א

גובהה של מנורה משפת קנים ולמעלה - תשעה טפחים. אבן היתה לפני מנורה ובה שלש מעלות - שעליה הכהן עומד ומטיב את הנרות.

והפרח והנרות והמלקחים זהב הוא מיכלות זהב - שכילה לכל זהב סגור של שלמה (שבשעה שמוכרין אותו נסגרות כל החנויות שמוכרין זהב). שעשר מנורות עשה שלמה, וכל אחת הביא לה אלף ככר זהב, והכניסוהו אלף פעמים לכור והעמידוהו על ככר.

מעשה והיתה מנורת בית המקדש יתירה על של משה בדינר זהב קורדיקיני - והכניסוהו פ' פעמים לכור והעמידוהו על ככר, ולפי שכבר נשרף יפה בימי שלמה, לא חסר עכשיו אלא דינר.

על המנורה הטהורה - שירדו מעשיה ממקום טהרה, שמן השמים הראוה למשה. ואין לפרש ש'טהורה' בא ללמד מכלל שהיא טמאה, שמקבלת טומאה, שהרי כלי מתכות מקבלים טומאה ואין חידוש בזה.

על השלחן הטהור - מכלל שהוא טמא (שמקבל טומאה), ואע"פ שכלי עץ העשוי לנחת אינו מקבל טומאה, בא הכתוב ללמד שמגביהין אותו לעולי רגלים ומראים להם לחם הפנים, ואומר להם ראו חיבתכם לפני המקום, שנס גדול נעשה בלחם הפנים שסילוקו כסידורו, שנאמר 'לשום לחם חם ביום הלקחו'.

לרבי יוסי ברבי יהודה ארון ושלחן ומנורה של אש ירדו מן השמים - וראה משה ועשה כמותם, שנאמר 'וראה ועשה כתבניתם אשר אתה מראה בהר'. אבל המשכן לא, ואע"פ שנאמר 'והקמת את המשכן כמשפטו אשר הראית בהר', לא נאמר 'כתבניתו'.

גבריאל חגור כמין אזור כדרך האומנין - והראה למשה מעשה מנורה, דכתיב 'וזה מעשה המנורה'.

שלושה דברים היו קשין למשה עד שהראה לו הקדוש ברוך הוא באצבעו, ואלו הן: מנורה - שנאמר 'וזה מעשה המנורה'. ראש חודש - שנאמר 'החודש הזה לכם ראש חדשים'. שרצים - שנאמר 'וזה לכם הטמא'. ויש אומרים אף הלכות שחיטה - שנאמר 'וזה אשר תעשה על המזבח'.

שתי פרשיות שבמזוזה מעכבות זו את זו, ואפילו קוצה של יוד מעכבת. וכל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה, פסולה.

ניקב תוכו של ה"י כשר - ניקב יריכו, אם גשתייר בו כשיעור אות קטנה כשר, ואם לאו פסול.

דף כ"ט ע"ב

נפסק בנקב רגלו של וא"ו בתיבת 'זיהרג' ונראה כמין יו"ד - יביא תינוק שאינו חכם ולא טיפש, אם קורא אותו ויהרג כשר, ואם לאו, יהרג הוא ופסול.

בשעה שעלה משה למרום מצא להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות, אמר לפניו רבש"ע מי מעכב על ירך, אמר לו אדם אחד יש שעתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילין תילין של הלכות. אמר לפניו רבש"ע הראהו לי, אמר לו חזור לאחורך, הלך וישב בסוף שמונה שורות, ולא היה יודע מה הן אומרים, תשש כחו, כיון שהגיע לדבר אחד אמרו לו תלמידיו רבי מנין לך, אמר להן הלכה למשה מסיני, נתיישבה דעתו. חזר ובא לפני הקב"ה, אמר לפניו רבש"ע יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי, אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני. אמר לפניו רבש"ע הראיתני תורתו הראני שכרו, אמר לו חזור לאחורך, חזר לאחוריו ראה ששוקלין בשרו במקולין (מקום הקצבים), אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה, אמר לו שתוק כך עלה במחשבה לפני.

שבעה אותיות צריכות שלשה זיונין (תגיין קטנים) - ואלו הן: שעטנ"ז ג"ץ.

הסופרים המדקדקים עושים חוטר בגגו של חי"ת - כלומר חי הוא ברומו של עולם, ותולין את רגלו של ה"י באויר שלא יהא דבוק לגגו, מהטעם שיתבאר (בסמוך).

כל התולה בטחונו בהקב"ה - הרי לו מחסה בעולם הזה ולעולם הבא, שנאמר בטחו בה' עדי עד כי ב'יה ה' צור עולמים.

ולמה נאמר 'ב'יה' ולא 'י'ה', אלו שני עולמות שברא הקב"ה: עולם הזה בה"י - שנאמר 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם', אל תקרי בהבראם אלא בה"י בראם. שעולם הזה דומה לאכסדרה, שכל הרוצה לצאת יצא, ורגלו תלוי באויר, שאם חוזר בתשובה מכניסים אותו, ואינו חוזר מן הפתח התחתון, שצריך סיוע מן השמים, שהבא לטמא פותחין לו והבא לטהר מסייעין אותו. ולמה יש לה"י כתר קטן בסוף גגו, אמר הקב"ה אם חוזר בו אני קושר לו קשר. ועולם הבא נברא ביו"ד, שצדיקים שבו מועטים. ומפני מה כפוף ראשו, שצדיקים שבו כפוף ראשיהם מפני מעשיהם, שאין דומין זה לזה, וכל אחד מתבייש מחבירו.

ס"ת שיש בו טעויות - לרב אם יש שנים בכל דף, יתקן. שלש, יגנז. ובברייתא אמרו שלש יתקן, ארבע יגנז. יש בו דף אחת שלימה מצלת על כולו, ודווקא אם רוב הספר כתוב כראוי. ואפילו אם יש באותו דף שלש טעויות, הואיל וניתן לתיקון מתקנו. וכל זה בחסירות, שאם יתקנו נראה כמנומר, אבל ביתירות אפילו אם יש בכל דף ארבע טעויות יתקן.

יום ראשון פרשת וילך - כ"ט אלול תשע"ח

דף ל' ע"א

הכותב ס"ת ובה לגמור - לא יגמור באמצע הדף, אלא מקצר והולך עד סוף הדף. וכותב לעיני כל ישראל באמצע שיטה. לרבנן אפילו באמצע שיטה, ולרב אשי באמצע שיטה דוקא, וכן הלכה. ובחומשין של ס"ת, כגון 'ויישם בארון במצריים' ו'בכל מסעיהם', גומר אפילו באמצע הדף.

שמונה פסוקים אחרונים שבתורה אדם אחד קורא אותן בבית הכנסת - ואינו מפסיק באמצע לקרוא לאחר, לרבי יהודה לפי שיהושע כתבן, ולר"ש לפי שנשתנו ליכתב בדמע.

'וימת שם משה עבד ה' אפשר משה חי וכתב וימת שם משה - לרבי יהודה עד כאן כתב משה מכאן ואילך כתב יהושע בן נון, ולרבי שמעון אי אפשר שס"ת חסר אות אחת, שנאמר 'לקוח את ספר התורה הזה', אלא עד כאן הקב"ה אומר ומשה אומר אחריו וכותב, מכאן ואילך הקב"ה אומר, ומשה כותב בדמע, ולא היה אומר אחריו מרוב צערו.

הלוקח ס"ת מן השוק - כחוטף מצוה מן השוק. כתבו - מעלה עליו הכתוב כאילו קיבלו מהר סיני. ואם הגיה אפילו אות אחת, מעלה עליו כאילו כתבו.

עושה אדם יריעה מבת שלש דפיין ועד בת שמונה דפיין - פחות מיכן ויתר על כן לא יעשה. ולא ירבה בדפיין (לעשות ח' אם קלף קטן הוא) מפני שנראה אגרת, ולא ימעט בדפיין (לעשות שלש אם יריעה גדולה היא), מפני שעניני משוטטות וטועה בראשי השיטות, אלא כגון למשפחותיכם שלש פעמים. נזדמנה לו יריעה בת תשע דפים וצריך לקצרה, לא יחלק שלש לכאן ושש לכאן, אלא ארבע לכאן וחמש לכאן. וכל זה בתחלת הספר, אבל בסוף הספר אפילו פסוק אחד בדף אחד. שיעור הגליון מלמטה, טפח. מלמעלה, שלש אצבעות. ובין דף לדף, כמלא ריוח רוחב שתי אצבעות. ובחומשין, מלמטה שלש אצבעות, מלמעלה שתי אצבעות, ובין דף לדף כמלא ריוח רוחב גודל. בין שיטה לשיטה, יניח כמלא שיטה. ובין תיבה לתיבה, כמלא אות קטנה. ובין אות לאות, כמלא חוט השערה.

אל ימעט אדם את הכתב לעשות אותיות קטנות - לא מפני ריוח של מטה, ולא מפני ריוח של מעלה, ולא מפני ריוח שבין שיטה לשיטה, ולא מפני ריוח שבין פרשה לפרשה. נזדמנה לו תיבה בת חמש אותיות, לא יכתוב שתים בתוך הדף ושלש חוץ לדף, אלא שלש בתוך הדף ושתים חוץ לדף. נזדמנה לו תיבה בת שתי אותיות, לא יזקנה לבין הדפיין,

היריעה. ודוקא בקלף ישן, שמתוקן בעפצים ונעשה שחור, אבל בחדש, והיינו שלא תיקנו בעפצים, אפילו בשלש יתפור. ויתפור בגדין ולא בגרדין.

נקרע בין דף לדרך כנגד הכתב - שאילו היה בכתב היה יותר מג' שיטין, או בין שיטה לשיטה, נסתפקו בגמרא אם יתפור או לא. ולא נפשט.

מזוזה שכתבה שתי תיבות בכל שיטה - כשרה. כתבה שתיים ושלוש ואחת, כשרה, לפי שעשאה כשירה. אבל לא יעשנה אחת שתיים ושלוש כקובה, ולא שלש שתיים ואחת כזנב.

ס"ת שעשאה כשירה - או שעשה את השירה כשאר תיבות של ספר תורה, פסולה.

תיבות 'על הארץ' שבסוף המזוזה כותב בשיטה אחרונה. ו"א בסוף שיטה, שתיתב 'השמים' תהיה מעל 'הארץ', כגובה שמים על הארץ. ו"א בתחילת שיטה, כמו שהשמים מרוחקת מן הארץ.

יום שלישי פרשת וילך - ב' תשרי - ב' דראש השנה תשע"ט

דף ל"ב ע"א

רב הונא היה כורך את המזוזה מאחד כלפי שמע, ועושה פרשיותיה סתומות. וכן נהגו העם לעשותם סתומות. אבל רבי שמעון בן אלעזר העיד שר"מ היה עושה פרשיותיה פתוחות, הואיל ואין הפרשיות סמוכות מן התורה. ועוד העיד שהיה כותב מזוזה על דוכסוסטוס, וכמין דף (ארוכה וקצרה), ועושה ריוח מלמעלה ומלמטה. ופסק רב חננאל בשם רב הלכה כמותו. יש מפרשים שהלכה כמותו לענין ריווח, אבל לענין פתוחות אין הלכה כמותו, שהרי נהגו העם לעשותם סתומות. ולרב נחמן בר יצחק הלכה כמותו גם לענין פתוחות, שגם לרשב"א מצוה לעשותם סתומות, אלא שבא ללמד שאם עשאן פתוחות כשרה.

וכמה ריווח עושה (למעלה ולמטה) - כמלא עץ סדוק הנושק דפי קונטרס שלא יכפלו.

לרבה בשם רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר חולצין במנעל שומעין לו, ואם יאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו, שכבר נהגו העם בסנדל. ולרב יוסף בשם רב כהנא אמר רב אם יבא אליהו ויאמר אין חולצין במנעל שומעין לו, אין חולצין בסנדל אין שומעין לו, שכבר נהגו העם בסנדל. שלרבה עד שיבוא אליהו לומר שחולצין במנעל, אין חולצין לכתחילה במנעל, ולרב יוסף חולצין לכתחילה במנעל, עד שיבוא אליהו ויאמר שאין חולצין.

ספר תורה שבלה ותפילין שבלו - אין עושין מהן מזוזה, שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה. ואילו היו מורידין היו עושין. ולסובר שבמזוזה עושים פתוחות, היו עושין להשלים, כגון אם חסר שיטה אחת במזוזה, משלימין מס"ת או תפילין.

הלכה למשה מסיני תפילין על הקלף, ומזוזה על דוכסוסטוס - קלף במקום בשר, דוכסוסטוס במקום שער. 'אם שינה בזה ובזה פסול'. - י"מ שינה בקלף וכתב על מקום שיער, ושינה בדוכסוסטוס לכתוב במקום בשר, פסול. אבל אם שינה במזוזה וכתב על קלף ולא על דוכסוסטוס כשר, שהרי אם היו מורידין מקדושה חמורה לקלה עושין מזוזה מס"ת. וי"מ שינה במזוזה לכתוב על הקלף ובתפילין על דוכסוסטוס, פסול, ומחלוקת תנאים היא אם כשר או פסול, והברייתא שמשמע בה שאם היו מורידין עושין מזוזה מס"ת, סוברת שאם כתב מזוזה על הקלף כשירה.

דף ל"ב ע"ב

י"א ששרטוט של מזוזה הלכה למשה מסיני היא - וכל מזוזה שאינה משורטטת פסולה. וי"א שתפילין ומזוזות אין צריכות שרטוט. ולהלכה תפילין אין צריכה שרטוט, ומזוזה צריכה.

הטועה בשם, נחלקו תנאים בדבר: לרבי יהודה - גורר את מה שכתב, ותולה את מה שגרר בין השיטין, וכותב את השם על מקום הגרר. לרבי יוסי - אף תולה את השם, ומגיהו בין השיטין. לרבי יצחק - אף מוחק, וכותב את השם על המחק. לר"ש שזורי - כל השם כולו תולין, מקצתו אין תולין. לר"ש בן אלעזר משום ר"מ - אין כותבין את השם לא על מקום הגרר, ולא על מקום המחק, ואין תולין אותו, אלא מסלק את היריעה כולה וגונזה. רב חננאל בשם רב פסק להלכה שתולין את השם, ורבה בר בר חנה בשם ר' יצחק בר שמואל פסק שמוחק וכותב.

רבין בר חנינא פסק בשם עולא בשם רבי חנינא שהלכה כר"ש שזורי בדין מסוים, וכן בכל מקום ששנה הלכה כמותו. ונחלקו אמוראים על איזה דין של ר"ש שזורי פסק כמותו: לרב פפא על הדין של 'שידה', ולרב נחמן בר יצחק על הדין של 'יין'. (שני הדינים יבוארו להלן בדף לא).

ואלו מימרות של ר"ש שזורי שכבר פסקו אמוראים אחרים שהלכה כדבריו: א. בן פקועה אפילו בן חמש שנים וחורש בשדה, שחיטת אמו מטהרתו. ב. בראשונה היו אומרים היוצא בקולר ואמר כתבו גט לאשתי, הרי אלו יכתבו ויתנו אע"פ שלא אמר תנו. חזרו לומר אף המפרש והיוצא בשיירא, ולר"ש שזורי אף המסוכן. ג. תרומת מעשר של דמאי שחזרה למקומה, אף בחול שואל לע"ה אם כבר הפריש מעשר ונמצא תרומת מעשר שלו אינה תרומה, ואוכל על פיו. ד. פול המצרי שזרעו לזרע, מקצתו השריש לפני ר"ה ומקצתו לאחר ר"ה, אין תורמין מזה על זה, שאין תורמין ומעשרין לא מחדש על ישן ולא מישן על החדש, אלא צובר גרנו לתוכו, ונמצא תורם ומעשר מחדש שבו על החדש שבו, ומישן שבו על הישן שבו.

יום שני פרשת וילך - א' תשרי - א' דראש השנה תשע"ט

דף ל"א ע"א

שידה שמחזקת ארבעים סאה בלח שהן כוריים ביבש - יצאה מתורת כלי ואין מקבלת טומאה. ונחלקו תנאים בסדר מדידתה: לבית שמאי נמדדת מבפנים, לבית הלל מבחוץ. ומודים אלו ואלו שאין עובי הרגלים והלבזבזין נמדד. ולר' יוסי מודים שעובי הרגלים והלבזבזין נמדד, וביניהן אין נמדד. ולר"ש שזורי אם היו רגלים גבוהות טפח אין ביניהן נמדד, ואם לאו, ביניהן נמדד. לרב פפא פסק הלכה של ר' חנינא כר"ש שזורי עולה על דין זה.

לרבי מאיר שמן נעשה ראשון לעולם, בין שנטמא באב הטומאה או בראשון או בשני, שכל הפוסל את התרומה מטמא משקין להיות תחילה. ולחכמים גם הדבש, ולר"ש שזורי יין חשוב משקה, ולא שמן ודבש. ולרב נחמן בר יצחק פסק הלכה של ר' חנינא כר"ש שזורי עולה על דין זה.

פעם אחת נתערב לר"ש שזורי טבל בחולין - ואמר לו רבי טרפון שיקח מן השוק ויעשר עליו, שסובר מן התורה בטל ברוב, ורוב עמי הארץ מעשרים הן, והרי זה כתורם מן הפטור על הפטור. ולא אמר לו ליקח מגוי, שסובר אין קנין לגוי בא"י להפקיע מיד מעשר, ונמצא תורם מן החיוב על הפטור. וי"א שאמר לו ליקח מן הגוי, שסובר יש קנין לגוי להפקיע מיד מעשר, ולא אמר לו ליקח מע"ה שסובר אין רוב עמי הארץ מעשרין. וגם בדין זה הלכה כר"ש שזורי, אע"פ שלא נשנה במשנה, שהרי 'כל מקום ששנה' אמרו, ולא אמרו 'במשנתנו'.

דף ל"א ע"ב

נתקרע גליון של ספר תורה ונכנס הקרע בשני שיטין בתוך הכתב יתפור - בשלש שיטין לא יתפור, אלא יסלק את

תפילין ומזוזות נכתבות שלא מן הכתב - לפי שהם רהוטים בפי כל אדם ואין טועין בהם, לפיכך אין צריך להעתיקם מספר אחר.

לרב חלבו אסור לישב על מיטה שס"ת מונח עליה - ולרבה בר בר חנה בשם רבי יוחנן מותר. מעשה בר' אלעזר שהיה יושב על המיטה ונזכר שס"ת מונח עליה ונשמט וישב ע"ג קרקע ודומה כמי שהכישו נחש, ולרבה בר בר חנה שמותר לישב על מיטה שס"ת עליה, היה הס"ת על גבי קרקע.

כתב את המזוזה 'איגרת' - כלומר בלא שרטוט ולא דקדק בחסרות ויתרות, פסולה. שלמדים 'כתיבה כתיבה' מספר ('וכתב לה ספר כריתות' א"נ 'כתוב זאת זכרון בספר'), מה ספר צריך דקדוק כך מזוזה.

תלה את המזוזה על הפתח במקל, או שהניחה אחר הדלת - פסולה, שנאמר 'בשערך'. וסכנה היא מן המזיקים, שאין הבית משתמר בה עד שיקבענה בצורת הפתח כהילכתה. של בית מונבז המלך כשהיו מהלכים בדרך היו נושאים עמהם מזוזות, ותולין אותן בפונדק במקל עד הבוקר, זכר למזוזה.

מצוה להניחה בתוך חללו של פתח ולא מבחוץ - ואע"פ שמצוה להניחה בטפח הסמוך לרשות הרבים, אין אומרים כמה שהוא רחוק עדיף טפי ויניחנה מבחוץ.

יום רביעי פרשת וילך - ג' תשרי תשע"ט

דף ל"ג ע"א

כתב את המזוזה על שני דפין וראויה ליחלק לשנים - פסולה. דלת שבין שני בתים או בין בית האנשים לבית הנשים, ואין יודעים באיזה צד חשוב ביאה ואיזה חשוב יציאה כדי להניח את המזוזה בימין דרך ביאה, הלך אחר היכר ציר, שהצד שיש בו החור שבאיסקופה שציר הדלת סובב בו חשיב בית, ודרך ימין שנכנסין בו נותנין את המזוזה.

מתחילה צריך להעמיד את הסיפין בבית, ולאחר מכן יקבע בהם את המזוזה - ולא יקבע בהם המזוזה תחילה ולאחר מכן יקבעם בבית.

עשאה כמין נגר - שלא זקף את המזוזה לאורכה, אלא השכיבה לרחבה ונעץ אותה לעומק הקיר, פסולה. ואם נקבעה בעמידה, וי"מ שזקופה מלמעלה ורגלה בשכיבה, כשירה.

במזוזה הלך אחר הרגיל - שאם יש שני פתחים לחדר אחד, בפתח שרגיל לצאת ולבא יותר יניח המזוזה. פתח קטן היה לרבי אצל מקומו ונכנס ויצא בו כדי שלא יטריח תלמידיו לעמוד בפניו אם יעבור לפניהם, ולא עשה לה מזוזה. אבל רב הונא עשה לה מזוזה, לפי שרוב הנכנסין לבית המדרש נכנסו דרך פתח זה.

לרבי יהודה מגביה את המזוזה מן הקרקע טפח, ומרחיק מן הקורה טפח, וכל הפתח כולו כשר למזוזה. וכן פסק רב הונא. ולרבי יוסי למדים מ'וקשרתם וכתבתם', מה קשירה בגובה אף כתיבה בגובה הפתח. לשמואל מצוה להניחה בתחלת שליש העליון, ופירשו שסובר כרבי יוסי, אלא שלא ירחיקה מקורה של מעלה יותר משליש.

דף ל"ג ע"ב

מצוה להניח את המזוזה בטפח הסמוך לרשות הרבים - לחכמים כדי שיפגע במזוזה מיד, ולרב חנינא מסורא כדי שתשמור את כל הבית.

בוא וראה שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם - בשר ודם מלך יושב מבפנים ועם משמרין אותו מבחוץ, הקב"ה עבדיו יושבין מבפנים והוא משמרין מבחוץ, שנאמר 'ה' שומרך ה' צלך על יד ימינך'.

העמיק את החור טפח, וקבע בו את המזוזה - פסולה.

בית שיש במקצועו פצים קבוע, ושני פתחים אחד לדרום ואחד למערב, וקבע מזוזה בפנים בחלל פתח הדרומי, וכשהדלת

סתום הוא פתוח למערב אחורי הדלת, אם יש עובי בפצים המבדילין טפח, צריך מזוזה אחרת לפתח מערבי, הואיל ואין המזוזה בחללו. ואם לאו אין צריך מזוזה אחרת, שהוא כמונח באותו פתח עצמו. וכן אם טלה מלבן לפצים משני צדדים, והמלבן ריבה את עביו והבדיל את הבדלתו אם יש שם טפח צריך מזוזה אחרת, ואם לאו אינו צריך.

העמיד לה מלבן של קנים - חותך שפופרת ומניחה. ודווקא כשהעמיד ולבסוף חתך והניחה, אבל חתך והניח ולבסוף העמיד, פסולה משום תעשה ולא מן העשוי.

'פיתחי שימאי' פטורים מן המזוזה - י"א שאין להם תקרה, וי"א שאין להם מזוזות.

אכסדרה, אף על פי שיש לה פצימין (עמודים) - פטורה ממזוזה, שאין עשויין אלא לחיזוק לתקרה ולא לשם פתח. ואכסדרה דבי רב, שיש לה ד' דפנות אלא שאין מגיעות לסכך, חייבת, שחדר ממש הוא. וכן 'אכסדרה רומיתא', שעשויה חלונות חלונות, חייבת.

בית שער, אכסדרה (רומיתא), ומרפסת - חייבין במזוזה.

בית שער הפתוח לחצר ובתים פתוחין לבית שער - חייב בשתי מזוזות.

בית שער הפתוח לגינה ולקיטונית - לרבי יוסי נידון כקיטונית וצריך מזוזה, ולחכמים נידון כבית שער ואינו צריך. ונחלקו אמוראים באיזה אופן המחלוקת: לרב ושמואל - פתח שהבאים מן הגינה דרך בית שער נכנסין בו לקטונית, לדברי הכל חייב. ונחלקו בפתח החיצון שהיוצאין מן הבית דרך בית שער יוצאין בו לגינה, שלרבי יוסי עיקר בית שער לשם כניסת קיטונית נעשה, והוא כשאר בית שער שחייבין כל פתחיו במזוזה, ולחכמים עיקר בית שער ליציאה מקיטונית לגינה נעשה, ונדון כאויר ולא כבית שער. ולרבה ורב יוסף - בפתח שיוצאים בו מבית לגינה לדברי הכל פטור, שהוא פתח של גינה, ונחלקו בפתח שנכנסים בו מן הגינה לקטונית דרך הבית שער, שלרבי יוסי חייב שהוא עשוי לביאת הבית, ולחכמים פטור שהכל נעשה בשביל הגינה. אביי ורבא פסקו כרב יוסף, ורב אשי פסק כרב ושמואל ולחומר כרבי יוסי, והצריך מזוזה לשניהם. וכן הלכה.

יום חמישי פרשת וילך - ד' תשרי תשע"ט

דף ל"ד ע"א

לול פתוח מן הבית לעלייה - לרב הונא אם יש לו פתח אחד חייב במזוזה אחת, אם יש לו שני פתחין אחד בבית ואחד בעליה, חייב בשתי מזוזות. ומדבריו למד רב פפא שחדר שיש לו ארבעה פתחים, אע"פ שרגיל להשתמש רק באחד מהן, חייב בארבע מזוזות.

פתח העומד בקרן זווית של בית - חייב במזוזה. ואע"פ שאין לה פצימין, ראשי הכתלים הן הן פצימין.

מזוזה צריך לקובעה בצד ימין - שנאמר 'ביתך' ביאתך מן הימין. י"א משום שאדם עוקר תחילה רגל ימין, וי"א שנאמר 'ויקח יהודע הכהן ארון אחד ויקב חור בדלתו ויתן אותו אצל המזבח מימין בבוא איש בית ה' וגו'.

בית שאין לו אלא פצים אחד - חכמים פוטרים ממזוזה, שנאמר 'מזוזות'. ורבי מאיר מחייב - לרבי ישמעאל שנאמר 'מזוזות' גם בפרשה שניה, ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט. ולרבי עקיבא שנאמר 'על המשקוף ועל שתי המזוזות', שאין צריך לומר שתי, אלא זה בנה אב שכל מקום שנאמר מזוזות אינו אלא אחת, עד שיפרט לך הכתוב שתיים. וכל זה כשהפצים הוא מימין, אבל אם הוא משמאל, גם לרבי מאיר פטור.

מזוזה נכתבת על ספר - שנאמר 'וכתבתם', ולמדים כתיבה כתיבה מ'וכתב לה ספר', ואין למדים מ'וכתבת על האבנים', שדנין כתיבה הנוהגת לדורות מכתובה הנוהגת לדורות, ולא מכתובה שאין נוהגת לדורות. ואע"פ שנאמר 'על מזוזות'

ומשמע שיכתבם על הסף ממש, כבר נאמר קודם לכן 'וכתבתם' שתהא כתיבה תמה, ואין כתיבה תמה על העצים ואבנים אלא על הספר. ואע"פ כן צריך לגזירה שוה, שלא נאמר שיכתבם על אבנים ואחר כך יקבעם בסף.

וכותבים בדין בין במזוזות בין בגט - שנאמר 'ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את הדברים האלה ואני כותב על הספר בדין'.

ארבע פרשיות שבתפילין מעכבות זו את זו, ואפילו כתב אחד מעכבן - ואפילו קוצו של יו"ד מעכבת. וכל אות שאין גויל מוקף לה מארבע רוחותיה, פסולה.

דף ל"ד ע"ב

בתפילין כותב ד' פרשיות בד' בתים - לרבי ישמעאל שנאמר לטטפת לטטפת לטוטפת, הרי כאן ארבע. ולרבי עקיבא טט בכתפי שתים, פת באפריקי שתים.

וכותבן על ד' עורות, ומניחן בד' בתים בעור אחד - אבל לא יניחם בד' בתים של ד' עורות, שנאמר 'ולזכרון בין עיניך', זכרון אחד אמרתי לך ולא ב' וג' זכרונות.

כתבן בעור אחד והניחן בד' בתים - יצא. ולרבי צריך שיהא ריח ביניהם, כדי שלאחר שכתבן בעור אחד יחתוך מלמעלה העור כמין ד' אצבעות ויניחן בד' בתים, ויהיה מדובק למטה עור אחד כדי שתהא פרשה אחת בבית אחד. ולחכמים אינו צריך. ושויין שנותן חוט או משיחה בין כל אחת ואחת.

אם אין החריץ של בין בית לבית ניכר מבחוץ - פסולות.

תפלה של יד כותבה על עור אחד - ואם כתבה בארבע עורות והניחה בבית אחד, יצא. לרבי יהודה צריך לדבק את הד' אגרות ביחד בתפירה או בדבק, שנאמר 'והיה לך לאות על ידך', כשם שאות אחת מבחוץ כך אות אחת מבפנים. ולרבי יוסי אין צריך. וחזר רבי יהודה והודה לדברי רבי יוסי, שאמר שאם אין לו תפילין של יד ויש לו שתי תפילין של ראש, טולה עור על אחת מהן ומניחה בידו, אע"פ שאין מדובקות מבפנים. (ובאופן שאין איסור לעשות מתפילין של ראש לתפילין של יד כמו שיתבאר בסמוך).

תפלה של יד עושיין אותה של ראש - אבל של ראש אין עושיין אותה של יד, שאין מורידין מקדושה חמורה לקדושה קלה. ודוקא כשכבר נקשרו בראש, אבל אם רק הזמינם לשם ראש, לסובר 'הזמנה לאו מילתא היא', מותר לעשותם של יד. ולסובר הזמנה מילתא היא, אסור. ואם התנה מתחילה שיהו של יד אם צריך להם, מותר.

כיצד סדרן - קדש לי והיה כי יביאך מימינו של קורא שהוא שמאלו של מניח, שמע והיה אם שמוע משמאלו של קורא שהוא ימינו של מניח, נמצא הקורא קורא כסדרן.

יום שישי פרשת וילך - ה' תשרי תשע"ט

דף ל"ה ע"א

החליף פרשיותיה פסולות - לאביי דווקא שעשה את החיצונה פנימית ואת הפנימית חיצונה, אבל אם החליף את החיצונה שבצד ימין עם החיצונה שבשמאל, או את הפנימית עם הפנימית, כשרות. ולרביא בכל אופן פסולות, כי כמו שהחיצונה פסולה בפנים משום שצריכה לראות אויר, כך החיצונה שבימין צריכה לראות אויר של ימין, והאחרת צריכה לראות אויר של שמאל.

'תיתורא' של תפילין - והוא הגשר שמצד הרביעי, ו'מעברתא' של תפילין, שמכפיל עור התיתורא סביב הרצועה שלא תהא קבועה, ו'שי"ן' של תפילין שעושים לבית החיצון - הלכה למשה מסיני.

צריך שיגיע חריץ שבין בית לבית עד מקום התפר למטה - ולרב דימי מנהרדעא כיון שניכר החריץ למעלה דיו.

לאביי צריך לבדוק קלף של תפילין שלא יהא בו נקב - לפי שצריך שתהא כתיבה תמה. ולרב דימי מנהרדעא אין צריך

לבדוק, שהקולמוס בודקו.

רצועות שחורות מבחוץ - הלכה למשה מסיני. אבל מבפנים עושה בין ירוקות בין שחורות בין לבנות. ואדומות לא יעשה מפני גנאי, שמא יתהפכו ויהיו נראין מבחוץ, ויאמרו גרדן הוא ומדם חטטיו נצבעו והאדימו, או שיאמרו אשתו נדה בעל ונצבעו בדם.

תפילין אין קושרין אותן אלא במינן והיינו של עור - אבל לא של משי ושל פשתן. רבי יהודה העיד על תלמידו של ר"ע שקשר תפיליו בלשונות תכלת ולא אמר לו דבר, וכן הורקנוס בנו של רבי אליעזר היה קושר בלשונות של ארגמן ולא אמר לו דבר. ולחכמים לא ראו, ואם ראו לא היו מניחים להם.

תפילין מרובעות הלכה למשה מסיני - בתפרן ובאלכסונו, שישמור את ריבוען בתפירתן, שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי שלא יכווצו ויקצר רחבו, ושיהא ריבוען מכוון ארכו כרחבו, כדי שיהא להם אותו אלכסון.

העושה תפילתו עגולה סכנה ואין בה מצוה - ואין מכאן ראייה שמרובעות הלכה למשה מסיני, שמא לא פסלו אלא כשעושה אותם כאגוז שהוא חדוד ביותר.

לרב הונא תפילין כל זמן שפני טבלא קיימת ואין בה נקב - כשירות. לרב חסדא, אם נפסקו שני דפנות בשני בתים זה שלא כנגד זה, כגון שנפסק בית ראשון ובית שלישי, ובית שלם ביניהם, כשירות. ואם נפסקו זה כנגד זה, כגון בתים הסמוכות, אם הם חדשות, פסולות. ואם הן ישנות, כשירות. ואם נפסקו שלש פסולות.

ומה הן חדשות ומה הן ישנות: אם כשאוחז בעור ומפשט, כשמניחן חוזר וכווץ, הרי הן ישנות, ואידך הם חדשות. ועוד סימן, אם כשאוחז אדם ברצועה התלויה בהן באים התפילין אחריו ואינן נתקין, הם חדשות, ואידך הם ישנות.

דף ל"ה ע"ב

נפסקה הרצועה - לא יקשרנה. שנאמר 'וקשרתם' שתהא קשירה תמה, ואם יש קשר אחר ברצועה לבד מקשר שקושרין בראש, אין זו קשירה יפה. וכן לא יתפרנה אע"פ שמכניס התפירה מבפנים, כיון שאין מנהג העולם לעשות כן.

גרדומי רצועות - שנפסק ממה שתולה מהם לאחר שנתקשרו בראש, ונשתתירו - לרב פפא כשירות. ונדחו דבריו, כי רק גרדומי תכלת וגרדומי אזוב כשרים לפי שתשמישי מצוה הם, אבל ברצועות של תפילין שהם תשמישי קדושה, אין גרדומים שלהם כשרות עד שיהא בהם כשיעור.

וכמה שיעורן - עד אצבע צרדה. לרב כהנא כפוף, והוא כמה שיכול לפשוט מאצבע עד אמה, ולרב אשי פשוט, והוא כמה שיכול לפשוט מגודל ועד אצבע.

רבה פשט שירי הרצועות מתפילין של ראש, ותלה אותן על כתיפו מאחוריו. רב אחא בר יעקב היה קולע אותם יחד ומשלשן, מר בריה דרבנא עשה כמנהג שלנו ותלאן לפניו.

קשר של תפילין הלכה למשה מסיני - שישים הרצועות על ראשו בענין שיהא כעין דל"ת. ונוייהן של רצועות, והוא השחרות שלהן, יהיו מבחוץ.

'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' - אלו תפילין שבראש.

'והסרותי את כפי וראיתי את אחורי' - מלמד שהראה לו הקב"ה למשה קשר של תפילין.

קשר של תפילין צריך שיהא למעלה - והיינו בגובה הראש ולא למטה בצואר, כדי שיהו ישראל למעלה ולא למטה. וצריך שיהא כלפי פנים, כדי שיהו ישראל לפניו ולא לאחור.

תפילין מאימתי מברך עליהן - משעת הנחתן עד שעת קשירתן, שמכיון שעדיין לא קשרו, עובר לעשייתן הוא.

כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן.